

The Speech Act of Instructing in Thai: A Case Study of Parent and Children in Lopburi Province

วจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ปกครองกับบุตรหลานในเขตจังหวัดลพบุรี

Niticharya Chaiyen

นิธิชญา ไชเย็น

Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding author

e-mail: Niticharya.c@lawasri.tru.ac.th

Received 23-03-2023

Revised 28-05-2023

Accepted 02-06-2023

Abstract

Objectives: This research aims to study language strategies used for the speech act of instructing and the relationship between language strategies and parents' education level.

Methods: Research data were collected from a discourse-completion task (WDCT). The research population comprised 100 parents in Lopburi province who were selected by purposive sampling and were divided into two groups: 1) 50 parents who did not hold a bachelor's degree and 2) 50 parents who held a bachelor's degree or other post-graduate degrees. The data was analyzed using frequency and percentage to determine the relationship between the parent's education levels and their language strategies usage.

Results: The results suggested that the parents employed thirteen language strategies for the speech act of instructing, which were categorized into two groups: bold on-record and off-record strategies. Ranking from the most frequently used strategies to the least, the bold on-record strategies included 1) commanding, 2) reprimanding, and 3) threatening. The off-record strategies included 1) giving advice, 2) using expressions to give opinions, 3) using expressions to give questions, 4) using the expression to show conditions, 5) reasoning, 6) offering assistance, 7) referring to a person, rule, or regulation, 8) requesting, 9) giving examples of consequences from the action, and 10) giving compliments. From the results, the samples used the off-record strategies more than the bold on-record strategies. Moreover, education level also influenced the language strategy usage. The results also reflect three types of social characteristics in Thai society: 1) high power distance, 2) collectivism, and 3) high context communication.

Application of this study: The results could be a model for research studies of the same or different pragmatic types and contexts. They could also be employed for the cross-cultural study on speech acts based on the interlanguage pragmatics notion, which could lead to a huge contribution to Thai language teaching for foreign learners.

Keywords: speech act of instructing, parents, children, Lopburi province

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: งานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการสั่งสอนและการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสั่งสอนกับปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

วิธีการศึกษา: ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (WDCT) ประชากร คือ ผู้ปกครองในจังหวัดลพบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง 100 คน แบ่งเป็น 1) กลุ่มการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 50 คน 2) กลุ่มการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปความถี่ ร้อยละเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสั่งสอนกับปัจจัยระดับการศึกษา

ผลการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีทางภาษาทั้งหมด 13 กลวิธี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลวิธีตรงและกลวิธีอ้อม เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ กลวิธีตรง ได้แก่ 1) การสั่ง 2) การตำหนิ และ 3) การขู่ กลวิธีอ้อม ได้แก่ 1) การแนะนำ 2) การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 3) การใช้ถ้อยคำแสดงการถาม 4) การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข 5) การใช้เหตุผล 6) การเสนอให้ความช่วยเหลือ 7) การอ้างถึงบุคคล กฎ หรือระเบียบ 8) การขอร้อง 9) การบอกผลที่ได้จากการกระทำ และ 10) การชมเชย ทั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง นอกจากนี้ปัจจัยระดับการศึกษายังมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาของผู้พูดด้วย ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยมี

ลักษณะ 3 ประการ คือ ความเป็นสังคมที่มีมิติระยะห่างของอำนาจสูง ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม และความเป็นสังคมที่มีบริบททางการสื่อสารแบบบริบทสูง

การประยุกต์ใช้: ผลการวิจัยนี้อาจใช้เป็นแนวทางเพื่อศึกษาวัจนกรรมในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มอื่น หรือเพื่อศึกษาเปรียบเทียบวัจนกรรมข้ามวัฒนธรรมตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรกษา (Interlanguage pragmatics) อันจะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ

คำสำคัญ: วัจนกรรมการสั่งสอน บุตรหลาน ผู้ปกครอง จังหวัดลพบุรี

บทนำ

วัจนกรรมการสั่งสอนเป็นวัจนกรรมสำคัญที่เกิดขึ้นบ่อยในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นวัจนกรรมที่แสดงถึงความปรารถนาดีของผู้ปกครองที่ต้องการสั่งสอนบุตรหลานให้ประพฤติตนตามความคิด ความเชื่อของผู้พูดว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ตามที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกัน อีกทั้งยังแสดงถึงการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เมื่อพิจารณาวัจนกรรมการสั่งสอนในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์และการปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทยจะเห็นว่าคู่ความสัมพันธ์ของวัจนกรรมการสั่งสอนมีความใกล้ชิดกัน กล่าวคือ เป็นผู้ปกครองและบุตรหลาน ผู้พูดเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าทั้งความอาวุโส และประสบการณ์ในการใช้ชีวิต นอกจากนี้วัจนกรรมการสั่งสอนจัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (directives) เนื่องจากเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Searle, 1976) ด้วยเจตนาที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง นอกจากนี้การแสดงวัจนกรรมการสั่งสอนของผู้ปกครองในแต่ละครอบครัวอาจมีวิธีการที่คล้ายหรือแตกต่างกันออกไปตามความคิด ความเชื่อของผู้ปกครองของแต่ละครอบครัวด้วย

ในปัจจุบันข่าวเกี่ยวกับปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีเป็นจำนวนมาก หลายข่าวถูกนำเสนอให้เห็นว่าส่วนหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครอง เนื่องจากถ้อยคำที่เกิดจากการสั่งสอนมักจะมีผลกระทบต่อความคิด ความเชื่อ ทศนคติในการใช้ชีวิตของบุตรหลาน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 นายณัฐพล หรือ บาย เพื่อนของผู้ตาย เดินทางไปกราบขอขมานางวนิดา แม่ของนายธิตูฒิ (ผู้ตาย) จากนั้นแม่ของผู้ตายได้พูดสั่งสอนนายณัฐพลว่า “ไม่เอาแล้วนะ รู่ปะ มีอะไรอะยอม ยอมบ้าง ถ้าบวกได้ก็บวกละ บวกให้สุด ไม่ใช่บวกแบบนี้ ไม่เอา ไปยังไงวะ ไอ้เหี้ย ไปมือเปล่ากัน” (Amarin, 2021)

จากตัวอย่างที่ 1 ผู้พูดใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีในการแสดงวัจนกรรมการสั่งสอน คือ 1) การสั่ง ใช้คำกริยาแสดงการสั่ง คือ “ไม่เอาแล้วนะ รู่ปะ มีอะไรอะยอม ยอมบ้าง” เพื่อสั่งให้ผู้ฟังกระทำและไม่กระทำบางสิ่ง 2) การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข คือ “ถ้าบวกได้ก็บวกละ” เพื่อแนะนำให้ผู้ฟังกระทำตาม จากนั้นใช้การสั่งซ้ำ “บวกให้สุด ไม่ใช่บวกแบบนี้ ไม่เอา” และ 3) ใช้การตำหนิ คือ “ไปยังไงวะ ไอ้เหี้ย ไปมือเปล่ากัน” เพื่อตำหนิผู้ฟังว่าทำไมไม่ถูกต้องตามความคิดของผู้พูด อย่างไรก็ตามการใช้วัจนกรรมการสั่งสอนดังกล่าวก็ตกเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสังคมว่าเป็นการสอนที่ไม่เหมาะสม

จากตัวอย่างที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องระดับการศึกษากับกลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการสั่งสอนเนื่องจาก Kunlawanich, et. al. (1997 : 25) ได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแปรของภาษาของผู้พูด กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงระดับมหาวิทยาลัยมักจะใช้รูปประโยคซับซ้อนและมีลักษณะเป็นภาษาเขียนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาไม่สูงนัก นอกจากนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงยังมักใช้คำศัพท์ยาก ๆ หรือฟังดูเป็นวิชาการ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2 “แม่ดีใจที่ลูกรู้จักขอโทษเมื่อทำผิด แม่เห็นแล้วล่ะว่าลูกรู้สึกผิดจริง ๆ แม่ให้อภัยลูกนะ แต่แม่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นอีกต่อไปนี้ลูกต้องหยุดทำรุนแรงกับเพื่อน เล่นแหย่กันเบา ๆ แม่รับได้ แต่ถ้ารุนแรงถึงขั้นปากแตก มันมากเกินไป” (Morsaowapaleanglookchengbouk, 2017)

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้พูดใช้หลายกลวิธี คือ 1) ใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก คือ “แม่ดีใจที่ลูกรู้จักขอโทษเมื่อทำผิด” เพื่อชื่นชมและโน้มน้าวใจผู้ฟังว่า “การขอโทษเมื่อทำผิด” เป็นสิ่งที่ควรกระทำ 2) ใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น คือ “แม่เห็นแล้วล่ะว่าลูกรู้สึกผิดจริง ๆ” 3) ใช้การบอกกล่าว คือ “แม่ให้อภัยลูกนะ” เพื่อบอกให้ผู้ฟังรับรู้ว่าว่าการกระทำนั้น 3) ใช้การสั่ง “แต่แม่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นอีก” ต่อไปนี้ลูกต้องหยุดทำรุนแรงกับเพื่อน” มีคำมาลาบอกการสั่ง “ไม่ต้องการ, ต้อง” เพื่อสั่งให้ผู้ฟังกระทำหรือไม่กระทำ

สิ่งนั้นอีก 4) ใช้การบอกกล่าว คือ “เล่นหยกกันเบา ๆ แม่รับได้” เพื่อบอกผู้ฟังว่าการกระทำแบบไหนที่เหมาะสม 5) ใช้การบอกกล่าว คือ “แต่ถ้ารุนแรงถึงขั้นปากแตก มันมากเกินไป” ผู้พูดใช้รูปประโยคเงื่อนไขแต่เจตนาการกล่าวเพื่อบอกผู้ฟังว่าทำสิ่งใดได้

จากตัวอย่างที่ 1 และ 2 จะเห็นว่า ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแตกต่างกัน ตัวอย่างที่ 1 จะใช้การสั่งและการกำหนดด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ส่วนตัวอย่างที่ 2 จะใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึก ใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ใช้การบอกกล่าว ใช้การสั่ง และมีน้ำเสียงในการสั่งสอนที่จริงจังว่าสิ่งใดกระทำได้สิ่งใดกระทำไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจว่าปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนหรือไม่อย่างไร

อนึ่ง กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดปัญหาด้านสังคมและความมั่นคงในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2565) ว่า จังหวัดลพบุรีมีปัญหาคอร์คอร์วที่ต้องได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาเรื่องการทะเลาะเบาะแว้งและความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการสื่อสารของคนในครอบครัว (Lopburi Provincial Office Strategy and Information Division for Provincial Development, 2020 : 96) จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การศึกษาเรื่องการใช้อวจนกรรมการสั่งสอนของผู้ปกครองกับบุตรหลานในจังหวัดลพบุรีเป็นกลุ่มข้อมูลที่ที่น่าสนใจ เนื่องจากจะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเรื่องการสื่อสารของผู้ปกครอง และอาจใช้เป็นแนวทางในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้ปกครองให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการสื่อสาร เมื่อพบเจอปัญหาครอบครัวก็สามารถพูดคุยสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ ช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนในครอบครัวได้ ซึ่งอาจจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีผู้ศึกษาวจนกรรมการสั่งสอนของผู้ปกครองในสังคมไทย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ปกครองและบุตรหลานในเขตจังหวัดลพบุรี โดยมีคำถามวิจัย คือ ผู้ปกครองในเขตจังหวัดลพบุรีใช้กลวิธีทางภาษาแบบใดในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอน และปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทยของผู้ปกครองกับบุตรหลานในเขตจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนกับปัจจัยเรื่องระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เลือกกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ในที่นี้คือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงคือ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากสามารถตัดสินใจให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยได้ด้วยตนเอง จำนวน 100 คน ไม่จำกัดเพศ โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน และกลุ่มผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 50 คน เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าระดับการศึกษาอาจมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการสั่งสอนบุตรหลาน
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (WDCT) โดยผู้วิจัยทำการสำรวจสถานการณ์เบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ได้สถานการณ์ 6 สถานการณ์ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องเรื่องการโดนล้อ แกล้ง รังแกในโรงเรียน 2) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับการเสียสละให้แก่บุคคลอื่น 3) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องการคบหากับบุคคลเพศตรงข้ามเป็นแฟนหรือคู่รัก 4) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือการเสพยาเสพติด 5) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายให้ถูกกาลเทศะ

และ 6) ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบต่อการเรียน การทำงาน ผู้วิจัยนำสถานการณ์ดังกล่าวมาสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลการใช้วัจนกรรมคำสั่งสอนในแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (WDCT) ดังตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ 1 ผู้ปกครองสั่งสอนบุตรหลานเกี่ยวกับเรื่องการถูกล้อเลียน กลั่นแกล้ง รังแกภายในโรงเรียน

หากบุตรหลานของท่านถูกเพื่อนล้อเลียน กลั่นแกล้ง รังแกภายในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ เช่น ถูกเพื่อนล้อชื่อพ่อแม่ หรือถูกเพื่อนแกล้งนำของไปซ่อน หรือถูกรังแกด้วยการข่มขู่ การชกต่อย ฯลฯ และท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำให้บุตรหลานของท่านได้รับผลกระทบทางจิตใจ หรือทางกาย ท่านจะทำอย่างไร

กล่าวสั่งสอนบุตรหลานโดยพูดว่า.....

ไม่กล่าวสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่น คือ.....

ไม่สั่งสอน (เฉย ๆ) เพราะ.....

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน และกลุ่มผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 50 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาจำแนกเป็น “ถ้อยคำ” ซึ่งจะพิจารณาจาก (1) การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะการหยุดระหว่างถ้อยคำ และ (2) เนื้อหาที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ

1) ผู้วิจัยใช้แนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์มาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมคำสั่งสอนโดยจะพิจารณาจากรูปภาษาและเนื้อหาความถ้อยคำ และวิเคราะห์การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมคำสั่งสอน

2) กรณีที่ 2 ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่แสดงวัจนกรรมคำสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาจำแนกวิธีที่เลือกใช้และจัดกลุ่มกลวิธีที่มีลักษณะคล้ายกัน รวมทั้งวิเคราะห์เหตุผลของการเลือกใช้วิธีอื่น

3) กรณีที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกการไม่สั่งสอน (เฉย ๆ) ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาจำแนกเหตุผลของการนิ่งเฉย และจัดกลุ่มเหตุผลที่มีลักษณะคล้ายกัน รวมทั้งวิเคราะห์เหตุผลของการนิ่งเฉย

4) การรวบรวมคำตอบตอนที่ 3 สิ่งที่น่าสนใจถึงขณะสั่งสอนบุตรหลาน ผู้วิจัยนำคำตอบจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมคำสั่งสอนกับสิ่งที่คำนึงถึงขณะสั่งสอนคู่สนทนา

5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การสรุปความถี่ ร้อยละ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับปัจจัยระดับการศึกษา

6. เรียบเรียงผลการวิจัย โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมคำสั่งสอนในภาษาไทย 2) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมคำสั่งสอน 3) การไม่แสดง วัจนกรรมคำสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่นและแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมคำสั่งสอน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมคำสั่งสอนกับปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และ 5) ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมคำสั่งสอน

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดวัจนกรรม (Speech act) ในการสื่อสารผู้ใช้ภาษาอาจมีกลวิธีใช้ภาษาที่แตกต่างกันเพื่อสื่อเจตนาของตนเอง จอนห์น อาร์ เซิร์ล (Searle, 1965) ชี้ให้เห็นว่า วัจนกรรมคือหน่วยพื้นฐานที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน วัจนกรรมมีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหาความ (propositional content) และส่วนการสื่อเจตนา (illocutionary act) บางวัจนกรรมอาจไม่มีส่วนเนื้อหาความก็ได้ เซิร์ลได้เสนอเงื่อนไขวัจนกรรม (felicity condition) ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎประกอบสร้าง (constitutive rule) ไว้ 4 ข้อ¹ ได้แก่ เงื่อนไขเนื้อหาความ (propositional condition) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory precondition) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) และเงื่อนไขจำเป็น (essential condition) และเซิร์ลยังแบ่งวัจนกรรมออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว (representatives) กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (dirrectives) กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissives) กลุ่มวัจนกรรมแสดง

¹ ผู้วิจัยเรียกเงื่อนไขวัจนกรรมทั้ง 4 ข้อดังกล่าวตาม Panpothong (2012 : 27)

ความรู้สึก (expressives) และกลุ่มวาทกรรมประกาศ (declarations) นอกจากนี้ เซิร์ลยังชี้ให้เห็นว่า บ่อยครั้งที่การกล่าวถ้อยคำของเรามีเจตนาไม่ตรงกับรูปภาษา ซึ่งเรียกว่าวาทกรรมอ้อม ผู้ฟังต้องอาศัยบริบทและข้อมูลจากผู้พูดผู้ฟังมีส่วนร่วมเพื่อตีความเจตนาของผู้พูด ทั้งนี้เหตุผลสำคัญในการเลือกวาทกรรมอ้อมเพื่อสื่อความก็คือเรื่องความสุภาพของภาษา

ผู้วิจัยได้ศึกษานิยามคำว่า “สั่งสอน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ทำให้ทราบว่าคำว่า “สั่งสอน” หมายถึง ชี้แจงให้เข้าใจและบอกให้ทำ เช่น แม่สั่งสอนลูกให้เป็นคนดี, สอนสั่ง ผู้วิจัยนำนิยามดังกล่าวมาพิจารณาตามแนวคิดวาทกรรมของจอห์น อาร์ เซิร์ล (Searle, 1965) ทำให้เห็นว่า วาทกรรมคำสั่งสอนเป็นวาทกรรมที่มีลักษณะเป็นกฎประกอบสร้าง (felicity condition) ตามเงื่อนไข 4 ข้อ คือ 1) เงื่อนไขเนื้อความ เป็นการกล่าวถึงการกระทำของผู้ฟัง 2) เงื่อนไขเบื้องต้น ไม่มีอะไรแสดงอย่างชัดเจนต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะรู้ถึงความถูกต้อง ดีหรือไม่ดีของการกระทำนั้น ถ้าผู้พูดไม่พูด ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ตามที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกัน 3) เงื่อนไขความจริงใจ ผู้พูดต้องการชี้แจงให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี เพื่อให้ผู้ฟังกระทำตาม และ 4) เงื่อนไขจำเป็น คือ เป็นความพยายามที่จะชี้แจงให้เห็นถึงความถูกต้อง ดีหรือไม่ดี ในการกระทำของผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังกระทำตาม และวาทกรรมคำสั่งสอนอยู่ในกลุ่มของวาทกรรมคำสั่งสอนที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

แนวคิดวาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย² (Emancipatory Pragmatics) Panpothong (2012 : 125-130) กล่าวว่า แนวคิดวาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งนำโดย Sachiko Ide, Yasuhiro Katagiri, William Hanks นักวิชาการกลุ่มนี้มีมุมมองว่า แนวคิดวัฒนธรรมของบางสังคมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาในวัฒนธรรมอื่นได้ และวาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมีมุมมองต่อการศึกษาภาษาสรุปได้ดังนี้

1. วาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมุ่งศึกษารูปภาษา กิจกรรมการสื่อสาร กับสามัญสำนึกของคนในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งทั้งสามส่วนมีผลต่อกันและกัน
2. ภาษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสื่อสาร การสื่อสารยังมีส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาท่าทาง ตำแหน่ง การจัดระยะห่างระหว่างคู่สนทนา ฉาก เครื่องมือ รวมถึงกิจกรรมอื่นที่ดำเนินไปพร้อมการพูด
3. ลักษณะหลายอย่างของภาษาเป็นผลมาจากหน้าที่ในการสื่อสารของภาษาและบริบทที่เราใช้ภาษา งานวิจัยวาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยสนใจศึกษาเหตุผลเชิงสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์ทางภาษานั้น ๆ
4. วาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเน้นศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ร่วมในการปฏิสัมพันธ์ ผู้วิจัยต้องพิจารณา “ที่” หรือ “สถานะ” (place) ของผู้พูดที่สัมพันธ์กับผู้ร่วมในการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ
5. วาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเน้นการพรรณนาด้วยอภิภาษาที่เจาะจงมากขึ้นเพื่อให้เห็นความแตกต่างหลากหลายของภาษา

จากการทบทวนวรรณกรรมในแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดดังกล่าวในการศึกษาวาทกรรมคำสั่งสอนโดยมุ่งเน้นที่เจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้ภาษาในการแสดงวาทกรรมคำสั่งสอนในภาษาไทย

ผลการศึกษา

1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวาทกรรมคำสั่งสอน

จากผลการวิเคราะห์คำตอบทั้งหมดจำนวน 1,496 ถ้อยคำ ที่ได้จากแบบสอบถาม พบกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงวาทกรรมคำสั่งสอนทั้งหมด 13 กลวิธี ผู้วิจัยใช้แนวคิดวาทปฏิบัติศาสตร์แบ่งกลวิธีดังกล่าวออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลวิธีตรง 2) กลวิธีอ้อม ดังนี้

1.1 กลวิธีตรง ในงานวิจัยนี้หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ผู้พูดกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ และผู้ฟังไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นได้ กลวิธีตรงที่พบมี 3 กลวิธีย่อย เรียงลำดับตามความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่

² ผู้วิจัยเรียก Emancipatory Pragmatics ว่า “วาทปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม Panpothong (2012 : 124)

1.1.1 การสั่ง หมายถึง การใช้ถ้อยคำแสดงการสั่งสอนที่ผู้พูดสั่งให้ผู้ฟังเลิกหรือแก้ไขการกระทำนั้น พบถ้อยคำแสดงการสั่ง 2 ลักษณะ คือ มีคำบอกมาลาแสดงการสั่ง เช่น “ต้อง, อย่า, ห้าม” และคำกริยาแสดงเจตนาการสั่งเพื่อให้ผู้ฟังกระทำหรือไม่กระทำ ตาม จากคำตอบปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 336 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.46 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับอันธพาลซีแก๊ง เลี้ยงได้ก็เลี้ยง

จากตัวอย่างที่ 1 ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังถูกแก๊งรังแกในโรงเรียนผู้พูดใช้การสั่งโดยมีคำบอกมาลา คือ “ต้อง” ร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่” และใช้กลุ่มคำกริยา “ไปยุ่งเกี่ยวกับ” เพื่อสั่งให้ผู้ฟังกระทำตามสิ่งที่ผู้พูดบอก

1.1.2 การตำหนิ หมายถึง การใช้ถ้อยคำตำหนิว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่บกพร่อง ไม่ควรทำ การใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิสื่อเจตนาว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าวต้องการให้ผู้ฟังเลิกปฏิบัติ จากคำตอบ ปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.67 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2 ทำแบบนี้เป็นเด็กไม่น่ารัก เรามีอะไรต้องแบ่งคนอื่นเล่นด้วย

จากตัวอย่างที่ 2 ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังไม่แบ่งปันของเล่นให้ผู้อื่นผู้พูดใช้การตำหนิ ดังจะเห็นได้จากคำว่า “ไม่น่ารัก” เพื่อต้องการสั่งสอนว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรทำ

1.1.3 การขู่ หมายถึง การที่ผู้พูดแสดงเจตนาของการใช้ถ้อยคำให้ผู้ฟังเกรงกลัว โดยบอกถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้พูด จากคำตอบปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.74 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3 เป็นยังไงบ้างล่ะไปตีแม่เหล่านะ ครั้งนี้แม่จะไม่ว่าอะไร แต่อย่าให้รู้อีกนะว่าแอบไปตีแม่เหล่านะ
สูบบุหรี่มา ถ้าจับได้อีกแม่จะบอกพ่อ

จากตัวอย่างที่ 3 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับเหล้าหรือยาเสพติด ผู้พูดใช้การขู่ผู้ฟังโดยใช้รูปประโยคแสดงเงื่อนไขที่มีคำว่า “ถ้า” เพื่อสื่อเจตนาขู่ให้ผู้ฟังกลัวอำนาจจากผู้ที่ไม่เห็นอกว่า และไม่กระทำพฤติกรรมนี้ซ้ำอีก

1.2 กลวิธีอ้อม ในงานวิจัยนี้หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ผู้พูดตกแต่งถ้อยคำ หรือให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง หรือการที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำที่ผู้ฟังสามารถตีความได้มากกว่า 1 อย่าง กลวิธีอ้อมที่พบมี 10 กลวิธีย่อย โดยเรียงลำดับตามความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่

1.2.1 การแนะนำ หมายถึง การที่ผู้พูดชี้แนวทางให้ผู้ฟังปฏิบัติ จะมีคำว่า “ควร, ลอง” ตามด้วยวิธีการเพื่อชี้แนะแนวทางให้ทำหรือปฏิบัติ จากคำตอบปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 264 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.65 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4 เราไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดหรืออบายมุข มันมีแต่โทษที่ทำให้ลายอนาคตและร่างกาย

จากตัวอย่างที่ 4 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับเหล้าหรือยาเสพติด ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการแนะนำโดยใช้คำบอกมาลา “ควร” ร่วมกับคำบอกปฏิเสธ “ไม่” เพื่อแนะนำความให้ผู้ฟังเข้าใจว่าควรปฏิบัติอย่างไร

1.2.2 การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น หมายถึง การแสดงทัศนะของผู้พูดที่มีต่อสถานการณ์ที่ต้องการสั่งสอนผู้ฟัง ซึ่งอาจปรากฏคำกริยา “ว่า” “เห็นว่า” “คิดว่า” ฯลฯ เพื่อสื่อเจตนาแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้พูดต้องการสั่งสอน จากคำตอบปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 252 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.84 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5 แม่เห็นว่าการแต่งตัวผิดระเบียบมันไม่สวยเลย ไม่เหมือนกับชุดที่ถูกระเบียบ

จากตัวอย่างที่ 5 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับการแต่งกาย ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นโดยปรากฏคำกริยา “เห็นว่า” เพื่อสื่อเจตนาว่าการการแต่งกายผิดระเบียบเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

1.2.3 การใช้ถ้อยคำแสดงการถาม หมายถึง การที่ผู้พูดถามผู้ฟังเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ถ้อยคำแสดงการถามเป็น 6 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำแสดงการถามข้อมูล 2) การใช้ถ้อยคำแสดงการถามความคิดเห็นความรู้สึก 3) ถามเพื่อแนะนำ 4) ถามเหตุผล 5) ถามแสดงความเป็นห่วง และ 6) ถามเพื่อตำหนิ รวมกลวิธีย่อยทั้งหมดปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 195 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.03 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6 เพราะอะไร ทำไมถึงไม่ส่งงาน เครียดอะไรหรือเปล่า

จากตัวอย่างที่ 6 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการถามโดยปรากฏคำบอกการถาม “เพราะอะไร” “ทำไม” “อะไร” และ “หรือเปล่า”

1.2.4 การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงเงื่อนไขให้ผู้ฟังเข้าใจว่าหากกระทำสิ่งหนึ่งจะเป็นผลให้เกิดอีกสิ่งหนึ่ง โดยผู้พูดไม่ได้มีเจตนาบังคับหรือสั่งผู้ฟังโดยตรงไปตรงมาแต่เป็นการให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง ทั้งนี้จะปรากฏถ้อยคำแสดงเงื่อนไข “ถ้า” และ “หาก” จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีแสดงเงื่อนไขเป็น 4 กลวิธีย่อย ได้แก่ 1) เงื่อนไขแสดงการสั่ง 2) เงื่อนไขแสดงการแนะนำ 3) เงื่อนไขเพื่อบอกผลการกระทำ และ 4) เงื่อนไขเสนอให้ความช่วยเหลือ รวมกลวิธีย่อยทั้งหมดปรากฏการใช้กลวิธีนี้ 174 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.63 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7 หากจะคบกันเป็นแฟนก็ขอให้คบกันอยู่ในขอบเขต ต้องรู้ว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และมีอะไรที่ต้องมาบอกแม่ อย่าแก้ปัญหาเองแบบผิด ๆ ถูก ๆ ต้องปรึกษาแม่ แม่พร้อมให้ความช่วยเหลือ

จากตัวอย่างที่ 7 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับการมีแฟนในวัยเรียน ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไขการสั่งโดยปรากฏคำว่า “หาก” ในถ้อยคำ เพื่อสอนให้ผู้ฟังเข้าใจว่ามีแฟนได้แต่ต้องปฏิบัติตามอย่างไร

1.2.5 การใช้เหตุผล หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงเหตุผลในการสั่งสอนผู้ฟัง รูปประโยคจะมีคำเชื่อม “เพราะ” เพื่อแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าคำสั่งสอนมีเหตุและผลควรปฏิบัติตาม จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 70 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.68 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 ควรแบ่งกันเล่นเพราะเพื่อนก็อยากเล่นเหมือนกัน เราต้องรู้จักเสียสละให้ผู้อื่นบ้าง

จากตัวอย่างที่ 8 ในสถานการณ์ที่สั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับการแบ่งปันของเล่น ผู้พูดใช้เหตุผลประกอบการแนะนำผู้ฟังเพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟังให้กระทำตาม ดังปรากฏคำเชื่อม “เพราะ” ในถ้อยคำ

1.2.6 การบอกผลที่ได้จากการกระทำ หมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถึงผลดีหรือผลเสียที่จะเกิดในอนาคต ถ้าผู้ฟังปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้พูด จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.48 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9 มันเป็นสิ่งไม่ดีนะลูก อะไรที่มันไม่ดีก็อย่าไปลอง ถ้าลองแล้วเกิดติดขึ้นมา จะหมดอนาคตเลย และจะเป็นทาสมันไปตลอดชีวิตเลยนะ

จากตัวอย่างที่ 9 ผู้พูดสั่งสอนผู้ฟังโดยใช้การกล่าวถึงผลเสียของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอน ดังถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้

1.2.7 การเสนอความช่วยเหลือ หมายถึง การที่ผู้พูดเสนอตัวเข้าช่วยเพื่อให้ผู้ฟังพ้นจากความลำบากในสถานการณ์นั้น ๆ จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.08 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 เราต้องรู้จักป้องกันเวลามีเพศสัมพันธ์ พามาให้อารมณ์กันนะ หากมีอะไรไม่สบายใจ ก็มาบอก มาปรึกษาเอาได้ทุกอย่าง

จากตัวอย่างที่ 10 ผู้พูดสั่งสอนผู้ฟังเกี่ยวกับการมีแฟนในวัยเรียน โดยใช้การเสนอความช่วยเหลือดังถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้ เพื่อแสดงว่าผู้พูดกำลังให้ความสนใจผู้ฟังและแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดี ทำให้บรรยากาศเป็นมิตร

1.2.8 การอ้างถึงบุคคล กฎ หรือระเบียบ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำสั่งสอนโดยอ้างถึงบุคคล กฎ หรือระเบียบเพื่อเสริมให้ถ้อยคำสั่งสอนมีหลักการและมีความน่าเชื่อถือ จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 44 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.94 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11 ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีกฎหมายพ่อแม่ไม่อยากให้เข้าไปยุ่งเกี่ยว แต่ถ้าเหล่า

พ่ออนุญาตให้ดื่มได้บ้าง เพื่อเข้าสังคมแต่ต้องดูแลตัวเอง

จากตัวอย่างที่ 11 ผู้พูดใช้การอ้างถึงกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้พูด เพื่อให้ผู้ฟังเชื่อฟังคำสั่งสอน

1.2.9 การขอร้อง หมายถึง การที่ผู้พูดขอร้องให้ผู้ฟังกระทำพฤติกรรมบางอย่างตามที่ผู้พูดประสงค์ โดยมีกปรากฏ คำกริยา “ขอ” ในถ้อยคำ จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.67 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12 เพราะอะไรถึงไม่ส่งงาน แม่ขอดูหน่อยได้ไหม เรามาช่วยกันทำดีไหมคะ

จากตัวอย่างที่ 12 ผู้พูดใช้การขอร้องโดยปรากฏคำว่า “ขอ” เพื่อจะให้ความช่วยเหลือในการสั่งสอนเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบ

1.2.10 การชมเชย หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำชมเชยผู้ฟังเมื่อผู้ฟังปฏิบัติตามคำสั่งสอน หรือต้องการโน้มน้าวใจ ผู้ฟังให้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีนี้ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.13 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13 หนูเป็นคนใจดี มีน้ำใจแบ่งให้เพื่อนเล่นด้วยกันดีไหมคะลูก

จากตัวอย่างที่ 13 ผู้พูดใช้การชมเชยผู้ฟัง ดังถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจว่าคนที่ใจดี มีน้ำใจจะแบ่งปัน สิ่งของให้แก่ผู้อื่น ทั้งนี้ก็เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังกระทำบางอย่าง

จากผลการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการสั่งสอน สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

Table 1 Shows the frequency and percentage of language strategies that appear in the speech act of instructing in Thai

Bold on record strategies	Frequency	Percentage	Off record strategies	Frequency	Percentage
1) Commanding	336	22.46	1) Giving advice	264	17.65
2) Reprimanding	25	1.67	2) Using the expression for giving opinions	252	16.84
3) Threatening	11	0.74	3) Using the expression for questioning	195	13.03
			4) Using the expression for showing conditions	174	11.63
			5) Reasoning	70	4.68
			6) Giving examples of consequences from the action	67	4.48
			7) Offering assistance	46	3.08
			8) Referring to a person, rules, or regulation	44	2.94
			9) Requesting	10	0.67
			10) Giving a compliment	2	0.13
Total	372	24.87	Total	1,124	75.13

จากตารางข้างต้นเมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่า จากคำตอบ 1,496 ถ้อยคำ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ กลวิธีอ้อมในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนมากกว่ากลวิธีตรง โดยผู้พูดใช้กลวิธีอ้อม 1,124 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.13 และใช้ กลวิธีตรง 372 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.87 เมื่อพิจารณารายข้อ กลวิธีอ้อมที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้มากที่สุดคือ การแนะนำ ปรากฏ การใช้ 264 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.65 และใช้การชมเชยน้อยที่สุด 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.13 ส่วนกลวิธีตรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ มากที่สุดคือ การสั่ง ปรากฏการใช้ 336 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.46 และใช้การขู่น้อยที่สุด 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.74

2. ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวจนกรรมการสั่งสอน

จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ที่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนใน 6 สถานการณ์ ผู้วิจัยได้คำตอบทั้งสิ้น 600 คำตอบ แบ่งคำตอบเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การใช้กลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน 574 คำตอบ และ 2) การไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนอีก 26 คำตอบ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอลักษณะการใช้กลวิธีที่ปรากฏร่วมกันก่อน และจะนำเสนอรายละเอียดของการไม่แสดง วจนกรรมการสั่งสอนในหัวข้อถัดไป

2.1 กลวิธีตรงปรากฏร่วมกับกลวิธีตรง จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีนี้ 58 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.10 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 16 /อย่าสนใจคนที่พูดจาล้อเลียนเหยียดหยาม/ /ลูกต้องไปบอกให้ครูช่วย/

จากตัวอย่างที่ 16 ผู้พูดใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีตรงเพื่อสั่งสอนผู้ฟังในสถานการณ์ที่ผู้ฟังถูกเพื่อนล้อ แกล้งในโรงเรียน

2.2 กลวิธีตรงปรากฏร่วมกับกลวิธีอ้อม จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีนี้ 222 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.68 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 17 /ลูกต้องเป็นคนมีน้ำใจ/ /ต้องรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่นก่อน/ /ถ้าเราไม่แบ่งปันคนอื่นก่อนคนอื่น ก็จะไม่แบ่งปันเราเหมือนกัน/

จากตัวอย่างที่ 17 ผู้พูดใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอ้อม เพื่อสั่งสอนผู้ฟังในสถานการณ์ที่ผู้ฟังไม่ยอมเสียสละให้แก่บุคคลอื่น

2.3 กลวิธีอ้อมปรากฏร่วมกับกลวิธีอ้อม จากคำตอบกลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีนี้ 294 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.22 ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 18 /หนูทำสิ่งเหล่านี้มันดีหรือมีประโยชน์กับเราไหม/ /ถ้ามันไม่ดีทำลายสุขภาพเรา/ /เราจะเอา สิ่งเหล่านี้เข้าสู่ร่างกายเราทำไม/ /สุขภาพเป็นของหนู/ /ถ้าหนูดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือเสพยา/ ร่างกายหนูสุขภาพหนูจะแยลงเรื่อย ๆ/ /ไม่ใช่ร่างกายคนอื่น/ /ไม่ใช่ร่างกายแม่ที่เจ็บป่วยแทน ลูก/ /เพราะฉะนั้นหนูต้องรักตัวเองให้มาก ๆ/ /ดูแลตัวเองให้ดี/

จากตัวอย่างที่ 18 ผู้พูดใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อม เพื่อสั่งสอนผู้ฟังในสถานการณ์ที่ผู้ฟังเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือการเสพยาเสพติด

Table 2 Shows the frequency and percentage of co-appearances of language strategies used in teaching speech in Thai

co-appearances of language strategies	Frequency	Percentage
1. Bold on-record strategies with Bold on-record strategies.	58	10.10
2. Bold on-record strategies with Off-record strategies.	222	38.68
3. Off-record strategies with Off-record strategies.	294	51.22
Total	574	100

จากตารางสรุปได้ว่า ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทยเรียงตามลำดับ ความถี่จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ อันดับแรกคือ การใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อม ปรากฏการใช้เป็นจำนวน 294 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.22 อันดับที่สองคือ การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอ้อม ปรากฏการใช้เป็นจำนวน 222 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.68 และอันดับสุดท้ายคือ การใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีตรง ปรากฏการใช้เป็นจำนวน 58 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.10

3. การไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่นและการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ)

จากข้อมูลคำตอบพบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่นและการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) เป็นจำนวน 26 ครั้ง สรุปได้ดังตาราง

Table 3 Shows the use of other strategies in teaching and the inexistence of the speech act of instructing (no action).

The use of other strategies in teaching			Inexistence of the speech act of instructing (no action)			
	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
1. Asking for opinions from the third party	8	30.77	1. Trusting in their children's behaviors	4	15.38	
2. Pointing out other persons as examples	5	19.23	2. Watching over in distance	3	11.54	
3. Doing the wrong behaviors in front of the speakers	2	69.7	3. Seeing the issues as personal's matters and thinking that there is nothing wrong	1	3.85	
4. Punishment	2	7.69	-	-	-	
5. Giving more attentions and cares	1	3.85	-	-	-	
Total	18	69.23	Total	8	30.77	

จากตารางสรุปได้ว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเลือกไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่น จำนวน 18 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 69.23 ซึ่งมากกว่าการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) ที่ปรากฏการใช้เป็นจำนวน 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.77 เมื่อพิจารณารายชื่อของการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่นที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือ การขอคำปรึกษาจากบุคคลที่ 3 ปรากฏการใช้ 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.77 และการให้ความรัก ความเอาใจใส่มากขึ้น ปรากฏการใช้ที่น้อยที่สุด จำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.85 ส่วนเหตุผลของการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) ที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือ เชื้อมันในตัวบุตรหลาน ปรากฏการใช้ 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 15.38 และการคิดว่าไม่ใช่เรื่องที่ผิดและเป็นเรื่องส่วนตัว ปรากฏการใช้ที่น้อยที่สุด 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.85

4. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนกับปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลคำตอบของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน และกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 50 คน มาเปรียบเทียบใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) เปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม 2) เปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม 3) เปรียบเทียบการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่สั่งสอนโดยใช้วิธีอื่นและการไม่แสดงวจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม และ 4) เปรียบเทียบสิ่งที่คำนึงถึงขณะสั่งสอนบุตรหลานของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยใช้การคำนวณทางสถิติด้วยการสรุปความถี่ ร้อยละ

4.1 เปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จำนวน 1,496 ถ้อยคำ สามารถสรุปได้ดังตาราง

Table 4 Shows the comparison of language strategies that appear in the speech act of instructing in Thai from two groups of the sample

Language tactics	Parents with education level lower than the Bachelor's Degree		Parents with Bachelor's Degree or higher	
	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
Bold on-record strategies				
1) Commanding	208	90.13	128	56.8
2) Reprimanding	22	47.1	3	20.0
3) Threatening	11	74.0	0	00.0
Total	241	16.11	131	8.76
Off-record strategies				
1) Commanding	95	6.35	169	11.30
2) Using the expression for giving opinions	111	7.42	141	9.43
3) Using the expression for questioning	97	6.48	98	6.55
4) Using the expression for showing conditions	81	5.41	93	6.22
5) Reasoning	34	2.27	36	2.41
6) Giving examples of consequences from the action	25	1.67	42	2.81
7) Offering assistance	19	1.27	27	1.80
8) Referring to a person, rules, or regulation	22	1.47	22	1.47
9) Requesting	2	0.13	8	0.54
10) Giving a compliment	0	0.00	2	0.13
Total	486	32.47	638	42.66

จากตารางการเปรียบเทียบการใช้กลวิธีในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีกับกลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีใช้กลวิธีตรงในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอน 241 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.11 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปที่ใช้กลวิธีตรง 131 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.76 ส่วนการเลือกใช้กลวิธีอ้อมพบว่า กลุ่มตัวอย่าง

ผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือกใช้กลวิธีอ้อมในการแสดงวาทกรรมการสั่งสอน 636 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 42.52 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีที่ใช้กลวิธีอ้อม 486 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.47

สรุปได้ว่า ปัจจัยเรื่องระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อกลวิธีทางภาษาในการแสดงวาทกรรมการสั่งสอน คือ กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง และเมื่อพิจารณารายชื่อกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะใช้การแนะนำมากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี กลวิธีอ้อมที่ไม่ปรากฏในกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คือ กลวิธีการชมเชย ส่วนการใช้กลวิธีตรงในกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะไม่ปรากฏการใช้กลวิธีขึ้นในการแสดงวาทกรรมการสั่งสอน

4.2 เปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จำนวน 100 คน ที่ตอบคำถามใน 6 สถานการณ์ รวม 574 คำตอบ พบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษา สรุปได้ดังตาราง

Table 5 Shows the comparison of the thoughts from two groups of the sample of co-appearances of language strategies used in teaching speech in Thai

co-appearances of language strategies	Parents with education level lower than the Bachelor's Degree		Parents with Bachelor's Degree or higher	
	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
1. Bold on-record strategies with Bold on-record strategies.	32	11.15	26	9.06
2. Bold on-record strategies with Off-record strategies.	130	45.30	92	32.06
3. Off-record strategies with Off-record strategies.	125	43.55	169	58.88
Total	287	100	287	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเลือกใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอ้อมมากที่สุดเป็นจำนวน 130 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.30 ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือกใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อมมากที่สุดเป็นจำนวน 169 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 58.88 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงวาทกรรมการสั่งสอนด้วย

4.3 เปรียบเทียบการไม่แสดงวาทกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่นและการไม่แสดงวาทกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จำนวน 100 คน ที่ตอบคำถามใน 6 สถานการณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกไม่แสดงวาทกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่น และไม่แสดงวาทกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) จำนวน 26 ครั้ง สรุปได้ดังตาราง

Table 6 Shows the comparison of other strategies in teaching and the inexistence of the speech act of instructing (no action) from two groups of the sample

The use of other strategies in teaching/ Inexistence of the speech act of instructing (no action)	Parents with education level lower than the Bachelor's Degree		Parents with Bachelor's Degree or higher	
	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
The use of other strategies in teaching				
1. Asking for opinions from the third party	5	78.27	3	66.16
2. Pointing out other persons as examples	2	11.11	3	66.16
3. Punishment	2	11.11	0	00.0
4. Doing the wrong behaviors in front of the speakers	1	56.5	1	56.5
5. Giving more attentions and cares	0	00.0	1	56.5
Total	10	56.55	8	44.44
Inexistence of the speech act of instructing (no action)				
1. Trusting in their children's behaviors	1	5.12	3	5.37
2. Watching over in distance	1	5.12	2	00.25
3. Seeing the issues as personal's matters and thinking that there is nothing wrong	1	5.12	0	00.0
Total	3	50.37	5	50.62

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเลือกใช้วิธีอื่นแทนการแสดงวัจนกรรม การสั่งสอน จำนวน 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.56 ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปที่ใช้ 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.44 เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้วิธีอื่นที่เหมือนกัน 3 วิธี คือ 1) การขอคำปรึกษาจากบุคคลที่ 3 2) การให้ดูตัวอย่างจากบุคคลอื่น 3) การให้กระทำสิ่งนั้นต่อหน้าผู้พูด แตกต่างกัน 2 วิธีคือ การลงโทษและการให้ความรักความเอาใจใส่มากขึ้น มีความถี่อย่างละ 1 คิดเป็นร้อยละ 5.56 ส่วนการไม่แสดงวัจนกรรมการสั่งสอน (เฉย ๆ) กลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีเลือกใช้วิธีการไม่แสดงวัจนกรรมสั่งสอน (เฉย ๆ) จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.50 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปที่ใช้ 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.50 เมื่อพิจารณา รายข้อกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้เหตุผลที่เหมือนกันคือ เชื่อมั่นในตัวบุตรหลาน และต้องการคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ แตกต่างหนึ่งประการคือ เหตุผลที่ว่าไม่ใช่เรื่องที่ผิดและเป็นเรื่องส่วนตัว มีความถี่ 1 คิดเป็นร้อยละ 12.5

4.4 เปรียบเทียบสิ่งที่คำนึงถึงขณะสั่งสอนบุตรหลาน จากคำตอบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จำนวน 100 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ขณะสั่งสอนบุตรหลาน สรุปได้ดังตาราง

Table 7 shows the comparison of the thoughts from two groups of the sample while they are teaching their children

What the samples thought during their teaching	Parents with education level lower than the Bachelor's Degree		Parents with Bachelor's Degree or higher	
	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
1. Expecting that their children would listen and act accordingly to what they said	26	00.26	26	00.26
2. Consequences after their teaching	17	00.17	19	00.19
3. Relationship between them and their children	7	00.7	5	00.5
Total	50	00.50	50	00.50

จากตารางจะเห็นได้ว่า สิ่งทีกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงขณะสั่งสอนบุตรหลาน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับแรก คาดหวังว่าบุตรหลานจะเชื่อฟังและกระทำตาม ทั้งสองกลุ่มเลือกเป็นจำนวนที่เท่ากันคือ 26 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 26.00 อันดับที่สอง ผลกระทบที่ท่านจะได้รับจากการสั่งสอน กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเลือกเป็นจำนวน 17 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.00 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือก 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.00 และอันดับสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับบุตรหลาน กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเลือกเป็นจำนวน 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.00 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือก 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.00

5. ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอน

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ามุมมองของเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลาน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดจิตวิทยาพัฒนาการศาสตร์แนวพลดปลอย ดังนี้

Hofstede (2003) นำเสนอว่า สภาพพื้นฐานของสังคมไทยมีมิติระยะห่างของอำนาจสูง มีระบบอาวุโสเป็นตัวกำหนดกลไกทางสังคม ผู้ที่มีอำนาจน้อยต้องเชื่อฟังผู้ที่มีอำนาจมาก เช่น เด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ลูกน้องต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา สังคมมีชนชั้นลดหลั่นตามอำนาจ คนในสังคมยอมรับความไม่เท่าเทียมกันของคนในสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ความมีอำนาจสูงในสังคมไทยจึงสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอน คือ กลวิธีตรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ที่ปรากฏสูงสุด ได้แก่ กลวิธีคำสั่ง ดังถ้อยคำที่พบจากคำตอบในแบบสอบถามว่า “ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับอันธพาลขี้แก้ง เลี้ยงได้ก็เลี้ยง” และยังมีกลวิธีการตำหนิ การขู่ ที่แสดงถึงการแสดงออกจากอำนาจของผู้ปกครองที่มีมากกว่าบุตรหลาน ดังถ้อยคำที่พบจากคำตอบในแบบสอบถามว่า “ทำแบบนี้เป็นเด็กไม่น่ารัก แบ่งให้คนอื่นเล่นด้วย อย่าเล่นอยู่คนเดียว ครั้งหน้าจะไม่พามาแล้ว” นอกจากนี้กรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนกลุ่มตัวอย่างยังเลือกใช้วิธีอื่นคือ “การลงโทษ” และสิ่งที่ผู้พูดคำนึงถึงขณะสั่งสอนผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังว่าบุตรหลานจะเชื่อฟังและกระทำตามมีความถี่สูงเป็นอันดับแรก ร้อยละ 52 ดังนั้น การใช้กลวิธีตรงในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนแต่ใช้วิธีอื่น และสิ่งที่ผู้พูดคำนึงถึงขณะสั่งสอนดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่าการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทยนั้นผู้พูดมี “ที่” หรือ “สถานะ” ที่มีอำนาจมากกว่าผู้ฟัง

5.2 ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

Hofstede (1984, 2003) นำเสนอว่า สังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเนื่องจากเห็นว่าการอยู่ร่วมกันและการอาศัยพึ่งพากันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสิ่งสำคัญ ดังถ้อยคำที่พบจากคำตอบในแบบสอบถามว่า “ให้รู้จักแบ่งปันผู้อื่น การมีเพื่อนเล่นด้วยเป็นสิ่งที่ดี คนเราอยู่คนเดียวโดยไม่มีเพื่อนไม่ได้” หรือ “ถ้าอยู่ในโรงเรียนก็ควรเคารพกฎของโรงเรียน ไม่งั้นจะอยู่ในสังคมไม่ได้” จากคำตอบแสดงให้เห็นว่าผู้พูดใช้วจนกรรมการสั่งสอนผู้ฟังที่ให้ความสำคัญกับการแบ่งปัน การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น และการสอนให้เคารพกฎของโรงเรียนเพื่อให้ผู้ฟังคำนึงถึงผู้อื่นหรือกฎเกณฑ์ของสังคม

5.3 ความเป็นสังคมที่มีบริบททางการสื่อสารแบบบริบทสูง (high context communication)

Hall (1959) นำเสนอว่า การสื่อสารแบบบริบทสูงเป็นการสื่อสารที่มีการนำบริบทมาตีความข้อมูลที่ได้รับจากการสื่อสาร เช่น ใครคือผู้พูด พูดในสถานที่ใด มีบทบาททางสังคมอย่างไร หรือมีมุมมองว่าข้อมูลส่วนใหญ่จะอยู่ในตัวบุคคลอยู่แล้วจึง

ไม่จำเป็นต้องสื่อสารกันมาก “ความหมาย” ในการสื่อสารจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ในคำพูด แต่อาจสื่อออกมาทางท่าทาง สีหน้า แววตา ฯลฯ เน้นความสัมพันธ์ระยะยาว ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์มาก่อนหน้าที่ การแสดงออกทางความคิดเห็นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของกลุ่ม ชีวิตความเป็นส่วนตัวจะมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม การสื่อสารการเจรจาจึงค่อนข้างอ้อมค้อมเพื่อรักษาสัมพันธ์ระยะยาว

การสื่อสารแบบบริบทสูงสอดคล้องกับผลการศึกษที่พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลวิธีตรงและกลวิธีอ้อมที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ แสดงว่ากิจกรรมการสั่งสอนพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง และลักษณะการปรากฏร่วมกันของกลวิธีที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีอ้อมปรากฏร่วมกับกลวิธีอ้อม ดังถ้อยคำที่พบจากคำตอบในแบบสอบถามว่า “แม่เข้าใจว่าลูกอยากรู้ อยากลองสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ลูกลองได้ แต่ก่อนคิดจะลองลูกควรเข้าใจถึงโทษของมัน และความยากในการเลิกใช้สารเสพติด เหล่านั้น” นอกจากนี้สิ่งที่ผู้พูดคำนึงถึงขณะสั่งสอนจากผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดคำนึงถึงผลกระทบที่จะได้รับการสั่งสอน ร้อยละ 36.00 และต้องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในการสั่งสอน ร้อยละ 13.00 จึงเห็นได้ว่า การสื่อสารแบบบริบทสูงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สัมพันธ์กับกลวิธีการแสดงกิจกรรมการสั่งสอนในภาษาไทย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยกิจกรรมการสั่งสอนในภาษาไทย: กรณีศึกษาผู้ปกครองกับบุตรหลานในเขตจังหวัดลพบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ทำให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีทางภาษาทั้งหมด 13 กลวิธี ผู้วิจัยแบ่งกลวิธีดังกล่าวแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลวิธีตรงและกลวิธีอ้อม กลวิธีตรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การสั่ง 2) การตำหนิ 3) การขู่ กลวิธีอ้อม ได้แก่ 1) การแนะนำ 2) การใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น 3) การใช้ถ้อยคำแสดงการถาม 4) การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข 5) การใช้เหตุผล 6) การเสนอให้ความช่วยเหลือ 7) การอ้างถึงบุคคล กฎ หรือระเบียบ 8) การขอร้อง 9) การบอกผลที่ได้จากการกระทำ และ 10) การชมเชย จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเลือกใช้กลวิธีอ้อมในการแสดงกิจกรรมการสั่งสอนมากกว่ากลวิธีตรง

ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาในการแสดงกิจกรรมการสั่งสอนกับปัจจัยระดับการศึกษาของผู้ปกครองพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ กลวิธีตรงปรากฏร่วมกับกลวิธีตรง กลวิธีตรงปรากฏร่วมกับกลวิธีอ้อม และกลวิธีอ้อมปรากฏร่วมกับกลวิธีอ้อม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอ้อมมากกว่า แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเลือกใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อมมากกว่า จึงทำให้เห็นว่า ปัจจัยระดับ การศึกษามีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีและมีผลต่อการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาด้วย ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาในการแสดงกิจกรรมการสั่งสอน คือ 1) ความเป็นสังคมที่มีมิติระยะห่างของอำนาจสูง (high power distance) 2) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) และ 3) ความเป็นสังคมที่มีบริบททางการสื่อสารแบบบริบทสูง (high context communication)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1. ผลการศึกษาทำให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาในการแสดงกิจกรรมการสั่งสอนในภาษาไทยของผู้ปกครองกับบุตรหลานในเขตจังหวัดลพบุรีมีหลายกลวิธี และผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษามากกว่า 1 กลวิธีในการแสดงกิจกรรมการสั่งสอน ดังผลการวิจัยที่ปรากฏให้เห็นว่า ใช้กลวิธีตรงร่วมกับกลวิธีอ้อม หรือใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อมมากกว่าที่จะใช้กลวิธีตรงหรือกลวิธีอ้อมเพียงถ้อยคำเดียว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ongwutthiwat (2006) ที่พบว่ากิจกรรมการตักเตือนระหว่างครูกับศิษย์จะปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษามากกว่า 1 กลวิธีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจตนาของการกล่าววัจนกรรม การสั่งสอนกับวัจนกรรมการตักเตือนมีจุดมุ่งหมายคล้ายกัน คือ เป็นเจตนาที่หวังดีต้องการให้ผู้ฟังกระทำหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามที่ผู้พูดเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม จึงต้องใช้กลวิธีมากกว่า 1 กลวิธีขึ้นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การสั่งสอน

2. ผลการศึกษาทำให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องระดับการศึกษามีผลต่อการเลือกใช้วัจนกรรมการสั่งสอน กล่าวคือ กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเลือกใช้กลวิธีอ้อมมากกว่ากลวิธีตรง รวมถึงลักษณะการปรากฏร่วมกันของกลวิธีที่พบว่ามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเลือกใช้กลวิธีอ้อมร่วมกับกลวิธีอ้อมมากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับ

ปริญญาตรี นอกจากนี้เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยจะพบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะเลือกใช้ “การแนะนำ” มากกว่า และกลวิธีที่อ้อมที่ไม่ปรากฏในกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีคือ “การชมเชย” ส่วนการกลวิธีตรงในกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะคำนึงถึงความสุภาพมากกว่าเนื่องจากไม่ปรากฏการใช้ “การขู่” ในการแสดงวจนกรรม การสั่งสอน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srinarawat (2013 : 14) ที่ศึกษากลวิธีสื่อสารด้วยการพูดอ้อมของคนไทยแล้วพบว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงจะใช้ภาษาอ้อมมากกว่าและลดหลั่นน้อยลงตามระดับการศึกษา ในทางตรงกันข้ามกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าจะใช้ภาษาตรงมากกว่า และจะใช้ภาษาตรงลดน้อยลงเมื่อระดับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าการพูดอ้อมเป็นวิธีสื่อสารที่ต้องอาศัยทักษะภาษา ทักษะสื่อสาร และประสบการณ์ เนื่องจากในการพูดอ้อมเพื่อทำหน้าที่สื่อสารบางอย่าง ผู้พูดต้องพิถีพิถันในการใช้ถ้อยคำ เช่นการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบหรือใช้โครงสร้างประโยคบางประเภทเพื่อให้เกิดผลตามความต้องการ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาที่สูงกว่าจึงมีประสบการณ์และมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอ้อมมากกว่า

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาขอบเขตการศึกษาวจนกรรมในภาษาไทย โดยใช้แนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมาอธิบายทำให้เห็นมุมมองของเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลาน อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ยังเป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองในจังหวัดลพบุรีเท่านั้น หากมีการศึกษาวจนกรรมการสั่งสอนในภาษาไทยในกลุ่มอื่นหรือแง่มุมอื่นเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยเรื่องเพศของผู้ปกครองในการแสดงวจนกรรมการสั่งสอนอาจทำให้เห็นมุมมองของการศึกษาวจนกรรมการสั่งสอนที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนประเภทงานวิจัยสร้างองค์ความรู้จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินัย ที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งยังให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัย

References

- Amarin. (2021). *Gang Jo Pha Phean Pai Tai 2 Sop Root Khama Mae Phean Tuentun Dai Khati "Kid Ja Bouk Tong Mee Arvoo"*. [Teen Gang Violence Led to 2 Friends Killed, Asked Mom for Forgiveness, "Arms Needed When Fight Back", Lesson Learned.]. Retrieved 15 October 2021, from <https://www.amarintv.com/news/detail/102916> (In Thai)
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequence: international differences in work-related Values*. Beverly Hill: Sage Pub.
- Hofstede, G. (2003). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, institutions and Organizations Across Nations*. 2nd ed. New York: Sage.
- Hall, Edward T. (1959). *The Silent Language*. New York: Doubleday & Company.
- Hanks, W. F., Ide, S., & Katakiri, Y. (2009). Towards an Emancipatory Pragmatics. *Journal of Pragmatics*, 41(1), 1-9.
- Ide, S. (1989). Formal Forms and Discernment: Two Neglected Aspects of Universals of Linguistic Politeness. *Multilingua*, 8, 23-248.
- Kunlawanich & Others. (1997). *Phasathatsana*. [Aspects of Language]. 4th ed. Bangkok: Faculty of Arts Textbook Project Chulalongkorn University. (In Thai)
- Lopburi Provincial Office Strategy and Information Division for Provincial Development. (2020). *Lopburi Province Development Plan (2018 - 2022)*, Revised Edition 2022. Retrieved 15 October 2021, from <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER2/DRAWER059/GENERAL/DATA0000/00000158.PDF> (In Thai)
- Morsaowapaleanglookchengbouk. (2017). *4 Communication styles that must think carefully before speaking*. Retrieved 15 October 2021, from <https://www.facebook.com/PositiveparentingDr.saowapa/> (In Thai)

- Ongwutthiwat. (2006). The Speech Act of Admonishing In Thai: A Case Study of Teachers And Student. Master Thesis, M.A. in Information Studies, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Panpothong, N. (2012). Course teaching document 2201783 *An analysis of the Thai language according to pragmatic approaches*. (revised edition). Department of Thai Language Faculty of Arts Chulalongkorn University. Reproduce. (In Thai)
- Searle, J. R. (1965). What is Speech Act?. *Philosophy in America*, 231-239.
- Srinarawat, D. (2013). Indirectness as a Communicative Strategy of Thai Speakers. *Journal of Liberal Arts Thammasat University*, 1(2), 85-101. (In Thai)